

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

الفاظ عموم

جلسه ۱۰۹

استاد نجار زاده

الفاظ عموم:

جمع و مفرد با الف و لام:

جمع یا مفردی که با الف و لام می‌باشند؛ در صورتی که برای عهد نباشد، عموم استفاده می‌شود؛ ولی ظاهراً این عموم در مفرد معرفّ بالف و لام مستند به وضع نبوده بلکه به برکت مقدمات حکمت استفاده می‌شود.

این دو از حیث دلالت بر عموم استغراقی و شمول حکم نسبت به جمیع افراد به طور «فرداً فرداً» با هم تفاوتی ندارند.

توهم:

بعضی چنین پنداشته‌اند که معنای استغراق در جمع محلی بالف و لام و هر جمعی دیگر که ادات عموم داشته باشد؛ عبارت است از استغراق به ملاحظه مراتب جمع؛ نه به اعتبار افراد به طور تک تک؛ بنابراین معنای اکرم جمیع العلماء به عقیده ایشان این است که: اکرم کلّ جماعة جماعة من العلماء؛ یعنی هر سه تا سه تا از علماء باید اکرام شوند و بدین ترتیب، عبارت مذکور به منزله آن است که قائل گفته باشد: اکرم جماعة جماعة.

بنابراین موضوع حکم هر جماعتی به طور علی حده و مستقلّ بوده نه تک تک افراد به طور جداگانه؛ لذا

اکرام یک فرد به تنهایی طبق این رأی، امتثال و اطاعت امر نمی‌باشد.

مرکز مجاز امام صادق (ع)

شبهه همین مسئله، عمومی است که در تشبیه وجود دارد؛ چه آنکه استغراق در آن، به اعتبار شمول حکم نسبت به مصادیق تشبیه یعنی هردوتا دوتا می‌باشد؛ از این رو، وقتی کسی بگوید: «اکرم کلّ العالمین»، موضوع حکم هردوتا دوتا از علماء است نه تک تک افراد.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

منشاء توهم: ImamSadiq.tv

منشاء این توهم آن است که متوهم پنداشته معنای جمع، همان جماعت است؛ چنانچه معنای تشبیه عبارت است از «اثنین»؛ لذا وقتی ادات عموم بر آن داخل شد، دلالت بر عموم و شمول به لحاظ هرجماعت جماعت نموده؛ همان طوری که وقتی این ادات بر مفرد داخل شدند، بر عموم هر تک تک از افراد دلالت دارد و همچنین در صورتی که ادوات مزبور بر تشبیه درآیند، بر عموم هردوتا دوتا دالّ می‌باشند؛ زیرا این ادات، وضعشان بر این است که افاده عموم و شمول حکم برای مدخولشان را بنمایند.

رفع توهم:

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

توهم مذکور فاسد است؛ زیرا بین تشبیه و جمع فرق می‌باشد؛ چه آنکه تشبیه دلالتش بر دوتائی است که هم از جانب قلت محدود بوده و هم از طرف کثرت؛ بخلاف جمع؛ زیرا جمع، صرفاً از طرف قلت محدود است (سه تا) و اما از جانب کثرت، هرگز برای آن حدی وجود ندارد؛ به دلیل آنکه هرفردی از افراد را هرچه هم متکثر باشد فرض نمائی مرتبه‌ای از مراتب جمع محسوب می‌شود؛ یعنی به آن جمع واحد یا جماعت واحده اطلاق می‌شود؛ حتی اگر جمیع افراد کلاً از آن اراده شوند، کلّ افراد مرتبه واحدی از آن به حساب می‌آیند نه آنکه بعنوان مجموع مراتب جمع ملاحظه شوند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

تفاوت میان مفرد و جمع محلی به «ال»:

این دو با هم در عدم استغراق متفاوتند؛ زیرا عدم استغراق، در مفرد موجب آن است که بر یک فرد اکتفا شود؛ ولی در جمع، عدم استغراق معنایش اکتفاء به اقل جمع که سه تا است می‌باشد.